

Ens rep a la seva caseta, a la Costera. Seiem al porxo. Un got d'aigua fresca, les gallines que espigolen, la mirada desafiant de les oques. De seguida la conversa s'allarga amb mil cinc-cents anècdotes. De cada poble on canta, Pep Gimeno en té una història per a explicar. I canta a tot arreu, el Botifarra.

—**Com us prova, la fama?**

—Malament [riu]. Bé, la veritat és que vaig a pinyó fix, i la meua marxa és aquesta [assenyala la caseta]: venir-me'n a l'horta, arreglar els animals... I després anar-me'n al molí. Traure'm d'això seria, per a mi, anar a un altre món. Però, de fama, res. Una popularitat que s'ha creat, en tot cas. Bé. La veritat és que jo ni hi pose ni en lleve.

—**Fa molt de temps que canteu...**

—Més de 35 anys.

—**I, de cop i volta...**

—Sí, de cop i volta. M'ho pregunte moltes vegades. Tinc cinquanta anys, el dia de Sant Josep els vaig complir. I vaig començar a cantar... Si l'any 75 va morir el dictador, doncs el 76 o 77 començaren les *albaes* al meu poble, Xàtiva. Venien un xiquet i una xiqueta del Puig, menuts, i les cantaven. Hi havia un versador, que ací això no es coneixia, i anava versant a cau d'orella. Com que a mi ja m'agradava, perquè en casa s'ha mamat tota la vida, vaig començar a cantar.

—**No es coneixien els versadors?**

—Ací no es feien *albaes* sinó *versà*. Però sense versador. Avui dia sí, i jo mateix en porte. Cal tenir el cap molt despert, molta intuïció, per a cantar i versar al mateix temps. I això que jo he vist el *tio* Xiquillo, el *tio* Carrutxa i el *tio* Cistella traure una conversació a partir d'un got i passar-hi tota la nit. Això té molt de valor.

—**I de seguida entràreu en un grup.**

—Sarau, sí. De la comarca de la Costera. N'hi havia de Genovès, de Llocnou, de Xàtiva... de tots els pobles. Vaig tenir una sort molt gran de conèixer aquella gent, perquè quan hi vaig entrar començaven la tasca de recuperar les cançons. Dissabte a la vesprada i diumenge de matí anàvem a ca la tia Milietta, a ca la tia Rosàrio, a cal *tio* Vicent el Moreno, a ca la tia Blanca, a ca la tia Elionor... Ho passàvem molt bé. Els anàvem gravant en un aparell gros com un caixó de taronja. Hi havia cançons que ja sabia de

PRATS I CAMPS

“Si m’hagueren preguntat fa deu anys com estava la cosa, ho haguera pintat negre. I avui, mira: hi ha molta música i de qualitat”

casa, però ací va ser quan vaig començar a conèixer el folklore pur i dur de les meues comarques.

—**Quant de temps hi estiguéreu?**

—Fins que es va acabar, a final dels 80. Anàrem a Venècia, per les carnes-toltes, i hi vàrem fer l'animal tant com

vàrem voler i més. També gravàrem un disc. Érem amics, i tots de la mateixa corda. Després vaig entrar a l'Escola de Danses de Xàtiva, i molt bé, però era diferent. Ací cada un és d'una mare. Hi vaig estar almenys quinze anys. I després vaig fer aquesta bogeria.

“Qui estiga bé que no es menege”

La seva veu és potent. Canta les cançons tradicionals, a la manera tradicional. S'emociona i fa emocionar. I agrada. També a la gent jove. Des de Xàtiva, a la Costera, Pep Gimeno, 'el Botifarra', s'ha convertit en tot un fenomen musical.

—**I com va anar?**

—Un dia, pujant a l'Olleria, el meu amic Emili Vera, que ens coneixem de fa més de trenta anys, de cop i revolta em diu: “Què et pareix si graves un disc?” I dic: “Igual que els artistes?” Diu: “Sí.” I jo: “Xe, calla!” I ell callà, perquè és una persona molt reservada, té carrera [riu]. Jo d'entrada vaig dir que no ho faria, que qui havia de venir a veure-ho, però ell cada dia la mateixa cançó, sota la figuera tocant el guitarró, com una gotera. I decidí que havíem de parlar amb Néstor [Mont]. I va començar la tramoia, Néstor es va posar a fer els arranjaments i ho gravàrem a Real de Montroi, a casa de Vicent Sengermés, de Cambra Récords.

—**I va ser un èxit.**

—Sí. No m'ho esperava de cap manera. Tot això és molt fort.

—**Canteu cançons tradicionals, a la manera tradicional i agraden. També a la gent jove.**

—És emocionant. L'any passat va ser quan em vaig acabar d'adonar que en passava alguna. Al maig, per les Santes Creus —que a València encara se celebra—, anàrem al Botànic. A l'hora de provar so, em digueren que hi havia futbol i jugava el Barcelona. De seguida vaig pensar: “Ací no entra ni la humitat!” Però cap a les nou comença a venir gent i més gent. Asseguts per terra i tot. I jo era el més major! Una barbaritat.

—**Com us sentiü en veure que, a més, se saben les cançons?**

—Molt satisfet, de veres. Mira, a Barcelona, deu fer dos anys, anàrem a

les festes de Gràcia, al carrer de Sant Pere (que, per cert, van fer una paella boníssima; i dius, encara tenen solució, els catalans). Férem la jota de Xàtiva, i de seguida isqueren dues xicones i dos xicons a ballar-la. Saps què? Em van eixir les llàgrimes. [Se li trenca la veu.] Mira, m'emocione ara que ho conte.

—**“Quan tu cantes, Pep, ens records qui som”, ha dit l'escriptor Toni Cucarella. I també: “Ens ajudes a traure pit i alçar el cap.”**

—És un honor que pensen això de mi. I més, que ho diga ell. No tinc paraules per a expressar-ho. És molt gran.

—**Raimon, Feliu Ventura, Botifarra... Què passa a Xàtiva que dóna aquestes veus?**

—Deu fer una mesada vàrem xerrar amb Raimon i em va dir justament això: “Què passa en aquest poble?” I dic: “Xe, jo què sé, deu ser l'aigua de Bellús!” [I riu, és clar.] Que ho pregunten a la gent que ho entenga. Jo no en tinc ni idea. Però la veritat és que hem fet forat. Amb Feliu ja fa temps que som amics, però amb Raimon ens hem conegut ara. I això que jo sóc nascut enfront de sa casa. Ma *agiüela* Milagros la Botifarra i sa mare, la tia Dolorettes la Guitarrona, tenien molta amistat. Saps quina en va passar?

—**Digueu.**

—Quan hi hagué l'acte pel monument del bombardeig de Xàtiva, Feliu i jo vàrem cantar i Raimon va fer un parlament. Després ens n'anàrem a dinar i quan acabàrem, el meu amic Pepe —que, pobret, ja no viu entre nosaltres— em diu: cantem-li unes versades a Raimon. I ho

férem. I li vaig dir “Guitarró”. I ell es va emocionar: “Com ho sabies? Feia més de quaranta anys que no m'ho havien dit!” L'any passat, a l'estiu, quan va venir a cantar a Picassent anàrem a saludar-lo amb el meu fill Pep i ens férem una fotografia: Raimon és al mig i alça el dit com sant Vicent. Saps què deia? “Dos botifarres i un guitarró!” [Riu.]

—**Aquesta potència de veu que tens també us ve de família?**

—Del meu besavi. No de la part dels Botifarres, sinó de mare. L'*agiüelo* Barba cantava òpera i sarsuela, expliquen. Tenia una barba fins a mitja panxa i, quan se la pentinava, cantava. Diuen que he eixit com ell.

—**I què us porta a anar compilant les cançons tradicionals?**

—La meua bogeria, perquè em falta un regó [torna a riure]. Quan era jove pensava que això havia de passar-me, però no: cada vegada m'agrada més. I ara la gent, com que sap que ho recupere, em porta cançons.

—**Quantes cançons sabeu?**

—Uf, una barbaritat. Quan la gent major es posa a cantar, jo m'hi ajunte i diuen: com és possible? Però si això ja no ho canta ningú! En sé moltes. Romanços, fandangos...

—**N'hi ha cap que us agradi especialment?**

—Els cants de batre. Són la meua debilitat. Potser és perquè vinc de família de llauradors. I això que nosaltres ho hem trencat. Però és que s'ha passat molta misèria. Mira, en ma casa han estat tota la vida allers, i els alls tendres es cullen en aigua, com l'arròs, però en hivern; imagina-t'ho, per tant. Quan mon pare era xiquet ja anava a arrencar alls amb l'*agiüelo* Eliseu el Botifarra, i passaven molt de fred. Diu que a cada bancal hi posaven una càrrega de fem; com que quan fermenta és calent, ells, que anaven descalços, hi clavaven els peus per a retornar. Per això no van voler consentir que nosaltres fórem llauradors. Terra, guerra, diuen.

—**Acabeu d'editar disc. El primer, Si em pose a cantar cançons.**

—És d'una cobla, això.

—**El segon, Te'n cantaré més de mil.**

—[Tara!-leja] “...que les porte en la butxaca lligadetes amb un fil”. La idea del títol va ser de Vicent Frechina.

—**Quines diferències trobeu entre l'un disc i l'altre?**

FRATS I CAMPS

Abans de cada cançó (a la imatge, començant l'“Havanera Tita”), Botifarra s'explica: “M'agrada dir qui m'ho ha ensenyat, quan es cantava i per què.”

—Mira, tots d'un ventre i cada u d'un temple. El primer, que va pegar l'esclafit, de tan senzill, és bonic. Els arranjaments del segon són de Tòbal [Rentero], que també és un senyor músic. No li posaria avantatges ni a l'un ni a l'altre. El segon és més musicat, hi ha moltes col·laboracions (Miquel Gil, Jorge Cobos, Lola Tortosa, el Jacint [Hernández]), moltes veus. Són diferents i m'agraden tots dos.

—Com heu garbellat les cançons?

—Aquest segon, amb un casset. Va venir Tòbal a la caseta i em va dir: “Porta'm cançons o taral·leja-me-les.” Com que no em puc recordar de tot, ens vam posar a sentir una cinta de l'any 80, del *tio* Grilla, del *tio* Cagalló, del *tio* Trabuc...

—Sempre esmenteu els noms dels qui us han donat les cançons. Ja n'heu dits una desena.

—I no te'ls he dit tots! No m'agrada tirar-me llevancies dient que ho he tret jo. M'agrada dir qui m'ho ha ensenyat, quan es cantava i per què. Trobe que és una manera que la gent ho visca, que veja que no és que ho haja tret el Botifarra, és que s'ha cantat tota la vida. Només que ara no es coneix.

—Agafeu només cançons de la Costera i la Vall d'Albaida o també de més comarques?

—És que jo no he eixit d'ací. I, a banda, dic una cosa: m'encanta sentir el cant d'estil, és clar, però crec que ja té gent que el defenga, hi ha molt bons cantadors a l'Horta, al Camp de Túria... Jo pegue la vara a les meues comarques.

—Dalt de l'escenari, a més, feu tot un espectacle, amb les explicacions.

—I a voltes em desbarate, sí [riu]. És que a la Costera i a la Vall som defica-

ciats. És la manera d'expressar-nos. Saps on són igual que nosaltres? Al delta de l'Ebre.

—Feu que la gent s'ho passi bé.

—Quan anàrem a Manresa a presentar el disc, Jordi Martí, de la revista *Sons*, em diu: “No t'he de venir a veure més.” “No? I jo què t'he fet, xe?” I se'm queda mirant i deixa anar: “Igual que em fas riure em fas plorar, cabró!”

—En un diari italià deien, quan anàreu a Trento, que sou “spontaneo e misterioso”.

—Sí? Quines coses! Arribàrem i li vaig dir al xicon que ho duia: “Jo no pense parlar en castellà, eh? Una, que no en sé; i una altra, que no ho vull. He de parlar en català.” I l'altre: “Aquí tothom qui ve parla en la seua llengua.” I jo: “Això és el que has de fer.” De tota manera, moltes coses les entenien. També estiguérem a Navarra. Allà la gent és molt agràida. Rigüem molt amb la traductora, que era la muller de Carles Belda, quan li vaig dir allò de l'ovella serenya.

—L'ovella serenya?

—Sí. Li vaig dir, tot seriós: “A veure si tradueixes això: ‘Una ovella serenya merenya llanada llanada capicoronada ha parit un corder sereny mereny llanut llanat capicoronat. Si no haguera sigut per l'ovella serenya merenya...’” [riu]. La gent anava a bacs.

—Continueu sense telèfon mòbil?

—No en tinc, no. Ni carnet de conduir

—Ni en tindreu?

—No ho sé, ja ho veurem. Quan em puge la fama al cap [riu]. No: de moment, estic bé. I qui estiga bé que no es menege.

—Però sí que teniu web.

—Sí, però està escarotada, no? [Li ho ha preguntat a l'amic, Pep Albinyana, que seu a la fresca al seu costat, somriu i arronsa les espatlles: “No ho sé. Ara funciona millor el Myspace, no?”] Sí. Qui ens ho havia de dir, eh? Qui t'ho havia de dir, que t'havies de morir i deixar-te el monyo per aclarir! És que tot això que passa és molt fort. I que dure. Tinc clar que aquest món té alts i baixos, és clar. Si m'haguera preguntat fa deu anys com estava la cosa, ho haguera pintat negre. I avui, mira: hi ha molta música i de qualitat. Estem millor. Almenys defendre la llengua, que és la cosa més important.

Núria Cadenes